

Kretingos muziejaus pastatas (buvę Kretingos Tiškevičių rūmai). Kairėje – Žiemos sodas. Danutės Mukienės nuotrauka

„SAULĖS RATU“

MUZIEJU
METAİ 2012

Restauruotame senajame Kretingos dvaro vandens malūne – unikali ir vertinga Žemaitijos krašto etnografijos ekspozicija

2011 m. lankytojams duris atvėrė Kretingos muziejaus etnografinė ekspozicija „Saulės ratu“, kuri įrengta restauruotame Kretingos dvaro malūne ir užima 200 m². Čia lankytojai pirmą kartą turi galimybę susipažinti su daugelį metų muziejuje kauptais unikaliais ir vertingais etnografijos rinkiniais. Iš viso lankytojiui pristatoma apie 400 dirbinių. Ekspoziciją sudaro 5 dalys: „Budinam žemelė“, „Pavasario ir vasaros džiaugsmas ir rūpesčiai“, „Rudens gėrybės“, „Linelis dengia, linelis rengia, linelis vestuves kelia“, „Gyvename šviesos ir užgimimo laukimu“. Lankytojai, keliaudami metų laikais, turi galimybę susipažinti su senojo Žemaitijos krašto žmonių svarbiausiais darbais ir jiems atlikti naudotais darbo įrankiais, inventoriumi, namų apyvokos reikmenimis. Ekspozicija supažindina ir su žemaičių kalendorinėmis šventėmis bei tradicijomis. Na o šio krašto senolių darbus, šventes, papročius globoja ir gyvenimo keliu, kaip įprasta gyvenime, taip ir ekspozicijoje „Saulės ratu“, veda šventųjų šv. Izidoriaus, šv. Jurgio, šv. Antano, šv. Onos, Švč. Mergelės Marijos skulptūros.

Muziejaus Etnografijos skyriaus vedėja Nijolė Vasilauskienė, pristatydami šią ekspoziciją savo muziejaus interneto leidinyje (žr. <http://www.kretingosmuziejus.lt/apie-mus/vandens-maluno-ekspozicija>), rašo: „Mūsų žmonės nuo seniausių laikų gyveno sąlytyje su gamta, judėjo darniu ritmu su saule, todėl etnografinėje ekspozicijoje „Saulės ratu“ norime parodyti žemę mylinčius ir garbinančius protėvius, jų darbus ir gyvenimą kalendorinių švenčių cikle. Po žiemos buvo labai svarbu prikelti žemelę iš miego, kad ji vėl atgytų ir duotų gausų derlių, tad pirmoji ekspozicijos tema – Budinam žemelę. Trankiausiai žemelę budinama per Užgavėnių šven-

tę, kuri mūsų krašte išlikusi iki šių dienų. Čia susipažinsite su mūsų senosiomis, ypač originaliomis Užgavėnių kaukėmis (datuojamos XIX a. vid., XX a. pr.) ir nuotraukose užfiksuotais vaidais iš šventės.

Pavasarij, vasarą atgijus gamtai, netrūksta ir džiaugsmų, ir rūpesčių, todėl antroji tema – pavasario ir vasaros džiaugsmas bei rūpesčiai. Didžiausia pavasario šventė – Velykos, vasaros – Joninės. Darbai darbeliai veja vienas kitą: sėja, pasėlių priežiūra, šienapjūtė... Ekspozicijoje susipažinsite su senaisiais žemės įdirbimo įrankiais, mūsų protėvių žemės darbais praėjusio šimtmečio pradžioje.

„Uona – dounas puonė“, – sakydavo senieji žemaičiai. Oninės – prinokimo šventė. Trečioji tema – Rudens gėrybės. Eksponuojame derliaus nuėmimo, javų kūlimo, malimo įrankius. Primename ir pagrindines šio laiko šventes – Žolinę ir Vėlines.

Linai nuo senų laikų rengė, puošė ir šildė mūsų protėvius. Kretingos muziejus yra sukaupęs senųjų linų apdirbimo įrankių, tekstilės iš lino kolekcijas. Tad ketvirtoji tema – Linelis dengia, linelis rengia, linelis vestuves kelia.

Ekspozicijos kulminacija – penktoji tema: Gyvename šviesos ir užgimimo laukimu. Žiema, trumpos dienos, ilgiausios naktys... Pažvelgę į balanas žibinčiuose, susimąstykime, kaip tokiu tamsiu laiku jautėsi mūsų protėviai. Kodėl meistrai meistreliai drožė šventųjų skulptūras, o kalviai kalė meniškų kryžius? Gal ši vieta paskatins susikaupti, pamąstyti. Palyginkime, kaip buvo švenčiamos Kūčios, Kalėdos prieš šimtmetį ir kaip švenčiame mes.“

KRETINGOS MUZIEJAUS EKSPOZICIJŲ IR PARODŲ LANKYMO LAIKAS

Rudens ir žiemos sezono metu (rugsėjo 1 d. – birželio 1 d.):

Muziejaus centrinių rūmų ir vandens malūno ekspozicijos:

Pirmadienį ir antradienį – poilsio diena.
Trečiadienį – sekmadienį – nuo 10 iki 18 val.

Žiemos sodas:

Pirmadienį – poilsio diena.
Antradienį – penktadienį ir sekmadienį – nuo 10 val. iki 18 val., šeštadienį – nuo 10 iki 19 val.

Vasaros sezono metu (birželio 1 d. – rugsėjo 1 d.):

Muziejaus centrinių rūmų ir vandens malūno ekspozicijos:

Pirmadienį ir antradienį – poilsio diena.
Trečiadienį – sekmadienį – nuo 10 iki 18 val.

Žiemos sodas:

Pirmadienį – nuo 10 iki 18 val.
Antradienį – sekmadienį – nuo 10 val. iki 20 val. 30 min.

Parengta pagal Nijolės Vasilauskienės tekstą